

ЛЕВТО М. МИЛОВИЋ

ЈЕДНО ПИСМО МИТРОПОЛИТА ПЕТРА I ПЕТРОВИЋА ЊЕГОША

У току 1813. и 1814. године митрополит Петар I Петровић водио је живу преписку с Русијом и Аустријом око Боке Которске.

Кад је француски генерал Лористон с великом војском 1806. године заузео Дубровник, упутио се пут Боке Которске, да и њу освоји. Није је могао узети, јер су је бранили и заузели Црногорци, Приморци и Руси с ратних бродова. Руски цар Александар I предао је Боку Которску Французима миром у Тилзиту 1807.¹

Послије жестоких борби и великих жртава Црногорци и Бокелји ослободили су од Француза крајем 1813. велики дио Боке Которске. Они су, уз помоћ команданта енглеске ескадре капетана Хоста, заузели и Котор. 23. децембра 1813. (4. јануара 1814.) француски генерал Готје предао је град Котор капетану Хосту. А Хост га је предао митрополиту Петру I Петровићу 31. децембра 1813. (12. јануара 1814.) године. Тако митрополит Петар I постаде господар Боке Которске.² „17/29. јануара 1814. састало се 64 изасланика“ Црне Горе и Боке Которске и „обновили су акт уједињења. Одлучено је да се чека решење владалаца, али да се не допусти никаквој војсци да пређе границу, нити да повреди установљени поредак. Пуковник Никић постављен је за команданта трупа.“³

Митрополит Петар I ускоро потом послао је цару рускоме Александру I, који се тада налазио у Паризу, свога емисара Сава Пламенца с једним меморандумом. Пламенац је 26. априла 1814. године предао цару Александру I тај меморандум. У меморандуму је стајало да су Црногорци и Бокелји изагнали из Боке Которске „општега нарушитеља мира“ и да су се они заклели да ће увијек остати сједињени и да су „ову клетву утврдили пред олтаром и писменим актима“. „Да би ово сједињење имало важност недостајало је само Вашег Величанства соизвољеније, које би имало утицаја на светост овога уговора“.⁴

¹ В. Поповић, *Историја новог века (1492 — 1815)*, Београд, 1941, стр. 370.

² Владан Борбевић, *Црна Гора и Русија (1784 — 1814)*, Београд, 1914, стр. 342—343.

³ *Ibid.*, стр. 344.

⁴ Душан Д. Вуксан, *Петар I Петровић Његош и његово доба*, Цетиње, 1951, стр. 225.

Цар Александар I није хтио ни да чује за молбу митрополита Петра I. Он је Боку Которску „једноставно покљонио Аустрији“. Одлука Александра I о уступању Боке Которске аустријској држави уручена је Саву Пламенцу „тек крајем августа 1814. у затвореном царском писму“ које је 20. маја 1814. упућено митрополиту Петру I. Александар је у томе своме писму јавио Петру I:⁵ „... Моја су осећања остала увек непромењена и тек пошто је Провиђење благословило напоре Моје и Мојих савезника и пошто смо повратили општи мир, могли смо обратити пажњу и на суседну вам земљу Боку. — Мислимо да смо на *Ваше задовољство* утврдили да та земља уђе у састав аустријске државе, под чијом је заштитом цветала. Ви сте остварењу овога припомогли, јер сте непријатеља из ових крајева отерали. Према томе, позивам Ваше преподобије да у општем интересу не само не сметате посудању градова аустријским трупама и да се са својим храбрим Црногорцима вратите у вашу земљу, него и да употребите свој утицај међу становницима Боке Которске односно безусловне послушности према одлуци савезних држава...“

Аустријски генерал Тодор Милутиновић, који је био заповједник аустријске војске у Далмацији, покушавао је неколико пута да заузме Боку Которску, али га је у томе спречавао митрополит Петар I са својим Црногорцима. Чим је, пак, Милутиновић сазнао да је Бока Которска додијељена Аустрији, кренуо је 7. јуна 1814. са 36.000 војника и 15 бродова из Дубровника за Боку, заузео је најприје Херцег-Нови, затим Рисан, Пераст, Ораховац, Љуту, Доброту, а потом се упутио у Котор. Црногорци су за све вријеме бранили сваку стопу земље у Боки. Пред самим Котором су се генерал Милутиновићу снажно одупрли тако да је он са својом војском морао одступити. Аустријска флота сад је почела да бомбардује град Котор. Тада су Црногорци морали капитулирати. Митрополит Петар I истакао је парламентарну заставу и затражио примирје.⁶ Кад су Аустријанци запосјели цијелу Боку Которску. Митрополит Петар I и црногорска војска напустили су Боку Которску и повукли су се, тужнога срца и разочарани у руског цара Александра I, у своја брда.

У Аустријској националној библиотеци у Бечу нашли смо писмо Петра I Петровића Његоша од 11/23. априла из 1814. године које је упућено аустријском генералу Тодору Милутиновићу. Писмо је писано на француском језику у Котор. Петар I писао је од „Metropolita di Montenegro...“

Пошто је ово писмо митрополита Петра I веома важно, јер освјетљава збивања која су се у току 1813. и 1814. десила у Боки Которској и Црној Гори, ми га овдје објављујемо, заједно с његовим преводом. Доносимо и његов факсимил зато што је оно, изгледа, једино писмо, писано на француском језику, које је Петар I упутио аустријском генералу Тодору Милутиновићу.

⁵ Владан Борђевић, *Црна Гора и Русија (1784—1814)*, Београд, 1914, стр. 351.

⁶ Душан Д. Вуксан, *Петар I Петровић Његош и његово доба*, Цетиње, 1951, стр. 229.

»№ 230

Monssieur le Général!

La Nation Monténégraine inébranceable dans ses principes de fidélité envers l'Auguste Cour de Russie, qui daigne la considérer sa troupe, ce qu'il est constant par des actes authentiques que Nous avons entre les mains, a pris les armes pour chasser l'ennemi de son souverain, et, d'après les sollicitations répétées des notables de toute la Province des Bouches de Cattaro, a donné le premier mouvement, par ses sacrifices et son sang, à son changement politique.

Mon premier empressement était de soumettre à la connaissance de la susdite Cour la situation des choses; et mon soin est de ne concourir à aucune innovation, sans recevoir ses ordres, que j' attends.

Loin de nourrir d'autres vûës, je vous répète, Monsieur le Général, que je ne saurai qu'être le fidele et le scrupuleux observateur des volontés de ma Cour et des celles des Puissances Alliées, lorsqu' elles se soront prononcées.

Voilà toute la regle de ma conduite qui n' a d'autre bût que celui de la plus grande fidelité, et d'une soumission entière à tout ce qu' on décidera.

Il est certain, Monsieur le Général, que cette Province n'aurait pas recouvré sa liberté avec l'appui des Montenegrains, puis que les Puissances Alliées mêmes — n'auraient pas remportées tant des victoires éclatantes, sans les immortels et grands faits, qui se sont passés dans la Russie contre l'ennemi.

Quand vous voudrez bien reflechir, Monsieur le Général, vous reconnaître, que nous tombons d'accord dans les mêmes principes; c'est à dire que nos ordres fixeront invariablement et sans aucun egard notre conduite.

Je vous prie de croire que je n'ai rien tant à coeur que la tranquillité, l'amour de l'ordre, de la moderation, et de la bonne correspondance; et que depuis l'heureux moment que j'ai eu l'honneur de vous connaître personnellement — j'ai conçu la plus haute idée de votre sagesse, des vos sentimens, et du merite qui vous distingue.

C'est avec la plus haute estime que j'ai l'honneur d'être

Votre très-humble et très-obéisst serviteur
Metropolita di Montenegro
Pietro Petrovich⁷

Cattaro le 11/23 Avril 1814.

⁷ Писмо се објављује према оригиналу који се чува у Аустријској националној библиотеци (Handschriften- und Inkunabelsammlung), Nachlass Miklosich, K. 62/1) у Бечу. — Петар I Петровић потписао само од „Метроплита...“. На четвртој страни писма митрополита Петра I налази се примједба: »Empfangen am 27. April 1814. Milutinović, General«.

Monsieur Le Général !

La Nation Monténégraine inébranlable dans ses principes de fidélité envers l'Auguste Cour de Russie, qui daigne la considérer comme son troupeau, ce qu'il est constant par des actes authentiques que nous avons entre les mains, a pris les armes pour chasser l'ennemi de son Souverain, et d'après les sollicitations répétées des Notables de toute la Province des Bouches de Cattaro, a donné le premier mouvement, par ses sacrifices et son sang, à son changement politique.

Mon premier empressement était de soumettre à la connaissance de la dite Cour la situation des choses; et mon soin est de ne concourir à aucune innovation, sans recevoir ses ordres, que j'attends.

Loin de nourrir d'autres vœux, je vous répète

Monsieur Le Général, que je ne saurais qu'être le fidèle et le scrupuleux observateur des volontés de ma Cour et des celles des Puissances Alliées, lorsqu'elles se seront prononcées. Voilà toute la règle de ma conduite qui n'a d'autre but que celui de la plus grande fidélité, et d'une soumission entière à tout ce qu'on décidera.

Il est certain, Monsieur Le Général, que cette Province n'aurait pas recouvré sa liberté avec l'appui des Monténégrains, puisque les Puissances Alliées mêmes n'auraient pas remportées tant des victoires éclatantes, sans les immortels et grands faits, qui se sont passés dans la Russie contre l'ennemi.

Quand vous voudrez bien réfléchir, Monsieur Le Général, vous reconnaîtrez que nous tombons d'accord dans les mêmes principes; c'est à dire que nos ordres fixeront invariablement et sans aucun égard notre conduite.

Je vous prie de croire que j'ai rien tant à cœur que la tranquillité, l'amour de l'ordre, de la modération, et de la bonne correspondance; et que depuis l'heureux moment que j'ai eu l'honneur de vous connaître personnellement j'ai conçu la plus haute idée de votre sagesse, de vos sentimens, et du mérite qui vous distingue.

C'est avec la plus haute estime que j'ai l'honneur d'être

Monsieur Le Général!

(Cattaro le 11^{me} Avril 1814)

Votre très-humble et très-Obéissant Serviteur
Metropolitain de Montenegro
Pietro Petrovich

Превод писма гласи:

„Господине Генерале!

Црногорски народ, непоколебљив у својим начелима вјерности према узвишеном Руском двору, који се удостојава да га сматра за своју војску, што произлази на основу аката које имамо у рукама, лагио се оружја да би протјерао непријатеља свога суверена, и, према честим молбама цијеле покрајине Боке Которске, дао својим жртвама и својом крвљу први потицај за промјену своје политике.

Први ми је посао био да обавијестим поменути двор о стању ствари; и моја је брига да не учиним ништа у корист какве новине а да не примим од њега наребења која очекујем.

Не гајим никакве друге погледе, понављам Вам, господине Генерале, него да могу бити једино вјерни и савјесни извршилац воље свога Двора и воље Савезничких Сила кад се оне изјасне.

То је цијело правило мога владања, којему је једини циљ највећа вјерност, и потпуно покоравање свему што буде одлучено.

Извјесно је, господине Генерале, да ова Покрајина не би била добила натраг своју слободу подршком Црногораца, јер саме Савезничке Силе не би биле извојевале толико сјајних побједа без бесмртних и великих догађаја што су се одиграли у Русији против непријатеља.

Ако будете хтјели размислити, господине Генерале, видјећете да се ми слажемо у истим начелима, то значи да ће наша наребења утврдити непромјенљиво и без икаква обзира наше владање.

Молим Вас да вјерујете да ми ништа не лежи толико на срцу као мир, љубав према реду, уздржљивости и добром споразуму, и да сам од срећног тренутка када сам имао част да Вас лично упознам стекао веома високо мишљење о Вашој мудрости, Вашим осјећањима и заслуги којом се одликујете.

С највећим поштовањем имам част да будем, господине Генерале,

Ваш веома понизни и веома покорни слуга
црногорски митрополит
Петар Петровић⁸.

Котор, 11/23. април, 1814.

⁸ Ово је једино писмо митрополита Петра I на француском језику које је он упутио генералу Милутиновићу. Остала писма митрополита Петра I Милутиновићу писана су на талијанском, а писма Милутиновићу митрополиту Петру I писана су на француском језику.

S u m m a r y

A LETTER OF METROPOLITAN PETER I PETROVIĆ NJEKOŠ

by Jevto Milović

The letter of the Montenegrin Metropolitan Petar I Petrović to the Austrian general Todor Milutinović refers to historical events from 1813 and 1814, in which some great European states took part, especially Austria, Russia and France. Montenegro and its liberation fights were in the focus of these events. During the 1813, the Montenegrins and the Bay of Kotor inhabitants freed the most part of Boka from the French army and proclaimed the unification of Montenegro and Boka (in January 1814). Somewhat later, according to the agreement of European states concerned, the Russian Tzar Alexander I signed the resolution whereby Austria acquired the rule over Boka. In the meantime the Montenegrin and Boka fighters offered resistance to the Austrian army which invaded the coastal region. This letter of Metropolitan Petar I Petrović, the uncle and predecessor of the great Montenegrin poet Njegoš, is the only preserved letter in French (it was written in Kotor, in April 1814, and the original is kept in the Austrian National Library in Vienna). Other letters of Peter I from that period, addressed to general Milutinović, were written in Italian, whereas Milutinović write to Petar I in French.

